

TREBALL DE SÍNTESI “LA ROBA VALENCIANA TRADICIONAL”

A continuació teniu alguns dels elements de les Competències Claus que farem servir al llarg del Treball de Síntesi en Llengua i literatura.

COMPETÈNCIES CLAUS		ACOMPLIMENTS DE LES COMPETÈNCIES
Digital	Tecnologies de la informació	a)Empra distintes fonts per a la recerca d'informació. b) Selecciona l'ús de les diferents fonts segons la seua fiabilitat.
	Comunicació audiovisual	a) Utilitza distintes canals de comunicació audiovisuals per transmetre informacions diverses.

COMPETÈNCIES CLAU		ACOMPLIMENTS DE LES COMPETÈNCIES
	Utilització d'eines digitals	a) Actualitza l'ús de les noves tecnologies per millorar el treball i facilitar la vida diària.
Consciència i expressions culturals	Respecte per les manifestacions culturals pròpies i alienes	a) Mostra respecte cap a les obres més importants del patrimoni cultural a nivell mundial. b) Valora la interculturalitat com una font de riquesa personal i cultural.
	Expressió cultural i artística	a) Aprecia la bellesa de les expressions artístiques i en allò quotidià. b) Elabora treballs i presentacions amb sentit estètic.
Socials i cíviques	Relació amb els altres	a) Desenvolupa la capacitat de diàleg amb els altres en situacions de convivència i treball per a la resolució de conflictes. b) Mostra disponibilitat per a la participació activa en àmbits de participació establerta.
	Compromís social	a) Evidenciar preocupació pels més desfavorits i respecte als diferents ritmes i potencialitats. b) Involucrar-se o promoure accions amb un fi social.
Sentit d'iniciativa i esperit emprenedor	Atonomia personal	a) Optimitzar recursos personals donant-li suport a les fortaleses. b) Assumir les responsabilitats encomanades i donar compte d'elles.
	Lideratge	a) Gestionar el treball de grup concedint tasques i temps. b) Contagiar entusiasme per la tasca i confiança en les possibilitats d'aconseguir objectius.
	Creativitat	a) Generar noves i divergents possibilitats des de coneixements previs sobre un assumpte. b) Configurar una visió de futur realista i ambiciosa.
	Emprenedoria	a) Optimitzar l'ús de recursos materials i personals per a la consecució d'objectius. b) Mostrar iniciativa personal per a iniciar o promoure accions noves. c) Assumir riscos en el desenvolupament de les tasques o projectes. d) Actuar amb responsabilitat social i sentit ètic al treball.
Aprendre a aprendre	Perfil de l'aprenent	a) Gestionar els recursos i motivacions personals en favor de l'aprenentatge. b) Generar estratègies per a aprendre en diferents contextos d'aprenentatge.
	Eines per a estimular el pensament	a) Aplicar estratègies per a la millora del pensament creatiu, crític, emocional, independent...

COMPETÈNCIES CLAU		ACOMPLIMENTS DE LES COMPETÈNCIES
	Planificació i avaluació de l'aprenentatge	<ul style="list-style-type: none"> a) Avaluar la consecució d'objectius d'aprenentatge. b) Prendre consciència dels processos d'aprenentatge.
Matemàtica i competències bàsiques en ciència i tecnologia	Cura de l'entorn mediambiental i els éssers vius.	<ul style="list-style-type: none"> a) Prendre consciència dels canvis produïts per l'home a l'entorn natural i les repercussions per a la vida futura.
	Vida saludable	<ul style="list-style-type: none"> a) Desenvolupar i promoure hàbits de vida saludable en quant a l'alimentació i l'exercici físic. b) Generar criteris personals sobre la visió social sobre l'estètica del cos humà enfront de la cura saludable d'u mateix.
	La ciència en el dia a dia	<ul style="list-style-type: none"> a) Manejar els coneixements sobre el funcionament dels objectius i els aparells per solucionar problemes i comprendre allò que ocorre al nostre voltant.
	Maneig d'elements matemàtics	<ul style="list-style-type: none"> a) Manejar el llenguatge matemàtic amb precisió en qualsevol context. b) Identificar i manipular amb precisió elements matemàtics (nombres, dades, elements geomètrics...) en situacions quotidianes.
	Raonament lògic i resolució de problemes	<ul style="list-style-type: none"> a) Realitzar argumentacions en qualsevol context amb esquemes lògicosemàntics. b) Aplicar les estratègies de resolució de problemes a qualsevol situació problemàtica.
Comunicació lingüística	Comprensió: oral i escrita	<ul style="list-style-type: none"> a) Comprendre el sentit dels contextos escrits. b) Captar el sentit de les expressions orals: ordres, explicacions, indicacions, relats...
	Expressió: oral i escrita	<ul style="list-style-type: none"> a) Expressar oralment de manera ordenada i clara qualsevol tipus d'informació. b) Utilitzar el coneixement de les estructures lingüístiques, normes ortogràfiques i gramaticals per elaborar texts escrits.
	Normes de comunicació	<ul style="list-style-type: none"> a) Respectar les normes de comunicació en qualsevol context: torn de paraula, escolta atenta a l'interlocutor... b) Manejar elements de comunicació no verbal, o en diferents registres en les diverses situacions comunicatives.

COMPETÈNCIES CLAU		ACOMPLIMENTS DE LES COMPETÈNCIES
	Comunicació en altres llengües	<ul style="list-style-type: none"> a) Mantenir converses en altres llengües sobre temes quotidians en distints contexts. b) Utilitzar els coneixements sobre la llengua per a buscar informació i llegir discursos en qualsevol situació. c) Produir escrits de diversa complexitat per a l'ús en situacions quotidianes o d'assignatures diverses.

El Romanticisme creà els vestits que identificarien a cada poble europeu, en alguns casos es restauren, s'inventen o s'inspiren en models anteriors. A la segona meitat del S.XX s'inicià la problemàtica a causa del poc consens. Tot seguit hi ha la síntesi d'uns estudis fets per especialistes sobre aquest assumpte. Cal que els compares amb els tres documents que tens al blog del **Treball de Síntesi** referits a la moda internacional per tal d'extreure les teues conclusions.

La indumentària valenciana

Les fotos exposades en aquest resum han estat extretes de l'obra Indumentària tradicional valenciana: la construcció del vestit tradicional valencià de l'autor Francesc Xavier Rausell Adrián. El text és una síntesi d'aquest llibre i de Indumentària i roba de parament de casa de Salvador Mercado, així com també s'ha treballat sobre el catàleg del Museu de Requena.

I-. Introducció

La indumentària valenciana és aquella que hem heretat amb transformacions o evolucions i que l'hem adaptada als nous usos.

Fa unes dècades que l'estudi de la història s'ha centrat en aspectes com el menjar, el vestir, les relacions

humanes, les festes, etc... Tot açò forma

part del passat al costat també dels fets que apareixen als llibres de Ciències Socials i enciclopèdies. Vivim en un món globalitzat i necessitem recuperar cadascun dels elements que ens donen personalitat com a poble que té la voluntat de romandre. No volem perdre els orígens ni la identitat.

Durant la dècada de 1970 l'enfrontament polític al País Valencià també afectà a la nostra simbologia. Quan s'inicià la democràcia nasqué la preocupació per dignificar la roba que sobrepassava l'ideal de la Renaixença per centrar-se en el S. XVIII. Fou, sobretot, a partir de la meitat de 1980 que reviscolaren els estudis sobre folklore valencià ja que s'havia desfigurat el vestit valencià amb l'aparició de nous materials sintètics i de plàstic.

L'esclat faller de la segona meitat del S. XX va contribuir a la mercantilització sense tenir en compte la confecció casolana.

El vestit de fallera ha sofert unes alteracions en la llargària, inflament de la falda, colorit i material la qual cosa l'ha allunyat cada cop més de la tradició local. L'ornamentació excessiva és el gran entrebanc a què ens hem hagut d'afrontar en aquest estudi sintètic.

II.- El vestit valencià

Cap a la meitat del S.XIX el corrent romàntic europeu cercà les arrels d'un vestit tradicional. En el nostre cas el resultat fou format per una barreja de teixits i ornaments inspirats en cada època. El vestit de valencià ha anat desvirtuant-se en la majoria dels casos.

La vestimenta realment autòctona és aquella de la gent més senzilla i en contacte amb la terra. Podem afirmar que aquesta està allunyada de contaminacions forasteres ja que és l'emprada per camperols i llauradors. Les grans ciutats del País Valencià sempre han rebut més influències d'altres cultures perquè hi ha viscut gents de procedència diversa. De totes formes cal remarcar que la cultura popular té un caràcter integrador.

A mesura que la societat es modernitzà, deixà de costat els vells costums com la forma de vestir ja que no s'adeia amb els avenços en l'àmbit laboral.

La indumentària antiga que estava als baguls ha esdevingut icònica. Per això s'empra en les nostres festes, però s'han reproduït en més o menys encert car s'han afegit nous teixits, patrons i dissenys que l'han fet esdevenir -en els pitjors dels casos- una disfressa.

A principis de 1900 encara en diversos pobles menuts, els habitants lluïen una indumentària d'un segle i mig abans.

III.-El segle XVIII

La moda francesa en la segona meitat d'aquest segle aportà al vestit valencià una sèrie de matèries primeres

com la seda i el cotó i una ornamentació centrada en les randes, brodats, desfilats, cintes i joieria.

Era més frívola que la nostra per això substituï els velluts per teixits estampats.

Per tant el colorit, el disseny i la forma s'acobla a les modes decimonòniques. Els homes també evolucionaren. Deixen els saragüells, la camisa, la gorra i el mocador -al capdavall dins d'un estil plenament àrab- per agafar un aire més senyorial propi del S. XVIII amb el barret alt i la capa.

Les dones al S. XVIII augmenten la línia barroca, el color alegre i la riquesa de materials que s'assemblaven als hàbits litúrgics. En aquest segle creix la distinció entre els vestits femenins i els masculins.

Tant a Castelló-on predominava el model sogorbí- com a Alacant, on marcava tendència el xixonenc, apareixen els models nous.

A Castelló se seguirà el Romanticisme mentre que a Alacant el 1942 s'imposà un model que anà eliminant l'usat tradicionalment.

La denominació de la roba durant el segle XVIII és "a la llauradora o del país".

Hi ha documentació de l'època que demostra la diferenciació de la roba quotidiana, usa per a la feina, i aquella emprada per a la festa o celebracions.

Els saragüells i la barretina ja apareixen com a propis, en els estudis dels romàntics, tot i que és cert que aquest tipus de barret es creu que no és exclusiu del Principat, sinó compartit amb altres pobles de la Mediterrània.

L'home vesteix jupa curta, pantaló llarg, faixí de seda, un barret amagat en el faixí i una camisa amb pitrera d'encaix, randes i botonets daurats o brillants.

La dona amb teixits de factura i disseny modern. El mocador a la mà només queda actualment en els càrrecs més elevats de la festa castellonenca.

Alguns estudis de la nostra indumentària van voler recuperar la del S. XVIII com l'única vàlida. Aquesta tendència ha reviscolat des del 1980, encara que hem

d'afegir segons Francesc Xavier Rausell que no formava part de la forma tradicional de vestir-se de valencià. Tot i que l'ornamentació, dissenys i colorits són d'estil barroc i rococó veuen en el S.XVIII la inspiració. Al S. XIX la definició dels vestits és de "roba a l'antiga", però el patronatge, algunes peces, el pentinat i la joieria no admeten modes.

Hem de remarcar que tant al S.XIX com al S. XX es van centrar en l'últim quart del S.XVIII per definir el vestit tradicional valencià. L'estudi de F.X. Rausell Adrián i Salvador Mercado demostra que s'ha tingut en compte també des del 1980 una antiguitat mitificada que pren com a model una part de la moda aristocràtica internacional.

La nostra indumentària tradicional ha anat adaptant-se a l'europea.

L'arribada al poder dels Borbons afrancesà els gustos de l'Estat Espanyol. La pujada al tron de Lluís XV coincideix amb el Rococó. Els vestits de les dones es fan més lleugers i vaporosos. La bata francesa es féu la peça

femenina més popular. Els teixits solen ser de seda amb motius paisatgístics, xinesos i ratlles verticals.

Cap al 1750 la falda adopta una forma elíptica separant-se en dues meitats que s'unien a la cintura. Això provocà que les faldes s'eixamplaren lateralment cosa coneguda com el vestit *a la francesa*.

La roba exterior, gipó, falda i sobrefalda en forma de U invertida completaven el vestit ornat amb randes, brodats, cintes i frunzits.

El teixit de vellut llis de principi de segle deixà pas a dissenys ovalats de garlandes de tipus floral que insertaven al centre un ram de flors. Cap a 1730 es presenten branques i titges ondulades amb xicotets rams policrons que acabaran per definir aquest estil.

Al País Valencià abans de l'arribada dels Borbons, l'home vestia capa i saragüells; i la dona gipó i basquina fosca, peça que perdurarà fins la dècada primera del S. XIX amb la mateixa estructura i funció.

L'estil Lluís XVI (1760) fou marcat per la influència anglesa, la qual cosa dugué peces més simples i funcionals que cercaren en la roba masculina la font d'inspiració

per als dissenys femenins.

Desapareix progressivament els grans punys, l'acurtament dels faldons i l'ornamentació de les casaques.

La moda de marcar la cintura més alta a finals del S.XVIII comportà la reducció de la longitud de les jupes masculines que van escurçar-se.

La fi del període napoleònic (1815) coincidí a les nostres terres amb l'ús de la basquina -quasi sempre negra- després va esdevenir un vestit indispensable.

IV.- El S. XIX

El Romanticisme -que era una reacció contra el racionalisme de la Il·lustració i el Classicisme- conferia prioritat als sentiments. En l'àmbit politicosocial hi hagué un canvi de caire conservador. La moda remarcarà la diferenciació sexual. Renaix el gust per l'exotisme. Hi apareixen insectes, plomes i pells als barrets i estoles.

S'abandona el vestit imperi i la línia de la cintura ocupa el seu lloc natural entre el 1825-1830.

L'aparició del nou sistema de producció ajudà a democratitzar la moda.

A partir de 1870 s'imposa el vestit d'una sola peça que prescindia de la costura a la cintura i s'acoblava al cos mitjançant dues costures laterals. El resultat era una dona més esvelta.

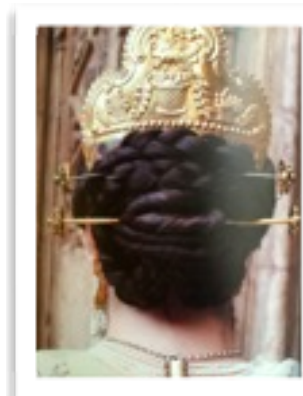
En la segona i tercera dècada del S. XIX -tot basant-se en l'ideari romàntic i costumista- portaran el vestit popular a l'esterotip que s'etiquetarà amb "regional" i que tindrà un tony de disfressa en alguns casos.

La fundació el 1878 de *Lo Rat Penat*, associació de caràcter cultural, es basà en la feble Renaixença valenciana. Es basarà en la reivindicació de la nsorta tradició. *Teodor Llorente* ajudà a imposar la indumentària tradicional valenciana que es basava en el prototip de la Renaixença i es deixava de banda la imatge idíl·lica del S.XVIII.

Els Jocs Florals de les darreries del S.XIX i les primeres dècades del S.XX escolliren la seua reina que anava vestida a la manera tradicional.

L'adaptació del pentinat a les característiques del moment i el tamany del davantal seran pràcticament les diferències més remarcables.

El vestit creat a la ciutat de València, representatiu i usat per a les grans ocasions ha amagat

doncs altres models més senzills, confeccionats amb matèries d'inferior qualitat.

Les faldes de seda llisa, els guardapeus ornats amb randes daurades o argentades o els teixits ratllats són models que foren arraconats per la iconicitat i vistuositat de la llauradora rica.

Les faldes de seda amb disseny de llistes i garlandes verticals que estigueren de moda des de 1770 es coneixen actualment com el vestit "de huertana".

Hi ha per tant un sector de la població que veu els orígens del vestit tradicional al S.XVIII, el qual té més trets versallescos que d'una indumentària pròpiament valenciana. Aquests vestits han arribat a ser l'uniforme de les falles sense tenir en compte les versions més autòctones que no tenen tants ornaments.

L'home ha anat abillat amb vestit jaqueta des del 1940 fins el 1970, després del 1970 fins el 2000 ha dut el vestit conegut com a "panderola" i a partir del 2000 s'ha obert a un corrent a la recerca de la forma tradicional. En la majoria dels casos no segueixen un criteri nostrat, ja que té trets de la sarsuela, i de vegades no segueix el patronatge valencià.